

EHITUSLIKUD METALLKONSTRUKTSIOONID - NORRA

Ülevaade Norra ehitusturust, suundadest ja võimalustest.

2010. aasta esimese kuue kuu jooksul alustati 11 262 elamu ehitamist. See on 6,1% rohkem kui kõige madalamal, 2009. aastal sama aja jooksul. Võrreldes kõige edukama aastaga (aasta 2007) langes elamute ehituste arv 37% võrra. Ehitusstatistika näitab järjest kasvavat tõusu nii elamuehituses kui ka tööstussektoris. Registreeritud kasutatav põrandapind tööstus- ja avaliku sektori jaoks suurenes 25% võrra võrreldes 2009. aasta sama perioodiga. 2010. aasta esimese seitsme kuu jooksul alustati ehitust kokku 4,3 miljonil ruutmeetril kasutataval põrandapinnal. Kasv oli seega võrreldes 2009. aasta sama perioodiga 16%.

2010. aasta jaanuaris ja veebruaris langes üldehituse käive 9,5% võrreldes sama perioodiga aasta varem. Üldehituse kogukäive 2010. aasta esimesel perioodil oli 34,9 miljardit Norra krooni, langedes eelneva aasta sama perioodiga võrreldes 3,7 miljardi Norra krooni võrra. Langus toimus kõikides ehitustööstuse sektorites.

Statistika näitab, et uute ehitustellimuste hulk kasvas 2009. aasta teisest kvartalist 2010. aasta teise kvartalini 30%. Kasv oli kõige suurem elamuehitussektoris, kuid märkimisväärne kasv toimus ka tsiviilehitustööde hulgas. Uute elamuprojektide juurdevool on viimastes kvartalites tõusnud. 2009. aasta teisest kvartalist 2010. aasta teise kvartalini tõusis see 59%. Samal perioodil tõusis tsiviilehituse uute tellimuste juurdevool 32%. Üldehituse sektori tellimuste reservid olid 2010. aasta teise kvartali lõpuks kokku 16% kõrgemad kui samal ajal aasta varem.

Hooajakorrektiiviga näitajate kohaselt kasvas ehitustööstuse tootlus 2010. aasta esimest kvartalist teiseni 0,9%. Tootlus oli 2009. aasta sama perioodiga võrreldes 0,9% madalam. Hooajakorrektiiviga näitajatest ei ilmne mingisugust muutust ehitustegevuse koguhulgas 2009. aasta teisest kvartalist kuni 2010. aasta teise kvartalini.

2008. aastal oli tööstusvaldkonna käive 351 miljardit Norra krooni. Alates 2007. aastast 2008. aastani tõusis üldehitustööstuse kohalike tegevusüksuste käive 23 miljardit Norra krooni ehk 6,9% võrra. Allikas: Norra Statistika www.ssb.no/byggeareal_en

Ehitus- ja üldehitusektor hõlmab majade ja ärihoonete ehitust ja hooldust ning teede, lennujaamade ja riigikaitse-, energia-, nafta-, gaasi-, raudtee- ja trammiliinidega seotud rajatiste arendamist. Selles sektoris tegutseb palju väikeseid ettevõtteid. Norras toodavad suured ettevõtted väiksema osa üldehituse toodangust kui muudes riikides. Siiski restruktureerivad ehitusettevõtjad pidevalt ning näiteks Veidekke ja Selmer Skanska on olnud mitmete ettevõtete omandamiste taga. Märkatava hulga tegevustest ehitus- ja üldehitusektoris teeb avalik sektor kohalike asutuste ja üldkasutatavate teede ameti kaudu.

Novembrist 2010 käesoleva aasta veebruarini toimunud kohtumiste kaudu andsid seitse suuremat üldehitusettevõtet märku, et ootavad 2011. aastal olulist tõusu.

Ehitus- ja üldehitustööstus on turul toimuvate muutuste suhtes äärmiselt tundlik ning sageli on see tööstusharuks, mis märkab majanduses toimuvate suurte muutuste esimesi märke. See tööstusharu vastutab märkimisväärse energia ja materjalide koguhulga tarbimise eest Norras ning toodab vastavalt suure hulga kogujäätmeid. Kasvav tähelepanu hoonete elueale, nagu nende haldamine, toimimine, hooldamine ja arendamine, on andnud hoogu uutele ettevõtluse valdkondadele.

Norra metalltoodete tootmine, välja arvatud masina- ja seadmetetööstus, 2008. Aastal

Ettevõtete arv: 2657

Allikas:

http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=03325

Käive: 41 670 miljonit Norra krooni

Allikas:

http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=03325

Töötajate arv: 24 443

Allikas:

http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=03325

Norra üldehitusturu kliimat kirjeldas 20. septembril 2010. aastal veebilehel www.bygg.no Veidekke AS, mis on Norra suurim üldehitusettevõtte, mille müügi käive on 15 588 miljonit krooni ja töötajaid ligi 6000.

„Nüüd võime öelda, et majanduslangus on möödas. Kolm positiivse kasvuga järjestikust kvartalit näitavad, et liigume ülespoole — selline on Veidekke majandusaruande kokkuvõtte.

Tugev stiimul ebatavaliselt madalate intressimäärade ja valitsuse rahasüstide näol majandusse on kandnud vilja. Samuti täheldame, et majapidamiste ja ettevõtete optimism on tagasi tulnud, kuid riskid on endiselt ebaharilikult keerulised,“ ütles aruande koostanud Veidekke strateegia- ja marketingidirektor Rolf Albriktsen. Oleme õppinud, et Skandinaavia riigid on mõjutatud tugevasti sellest, mis on rahvusvaheliselt toimumas, eriti üldehitusturul. Nüüd aga näeme oma olemasoleval ehitus- ja üldehitusturul toimuvaid selgeid edusamme. Täna avaldatud majandusaruandes esitas Veidekke Norra, Rootsi ja Taani ülespoole korrigeeritud kasvuprognose. Norra puhul on eeldatav tegelik kasv käesoleval aastal 2% ja järgmisel aastal 4%. Pärast positiivset revisjoni toimub edasimineku elamuturul, ärihooneturul ning üldehituses.

Tarbimise ajendid Norra turul

Kaks kõige olulisemat tarbimise ajendit Norra üldehitusturul on intressimäärad ja töötute osakaal. Lisaks on oluline faktor ka üldine rahvusvaheline finantskliima. Norra ehitusreglemendid on samuti oluliseks ajendiks.

Tarbimiskäitumine ja tarbimismustrid

Ehitus- ja üldehitusturg on läbinud 3-aastase aktiivsuse languse perioodi. Norra üldehitusettevõtete föderatsiooni majanduspoliitika direktori Audun Lågøyri sõnade kohaselt liigub turg 2011. aastal taas tõusule, küll aga mõõdukas tempos. Ettevõtluse seisukohtade uurimuse kohaselt ootab suurem osa üldehitustööstuse ettevõtteid, et turukonjunktuur paraneb 2011. aastal ning ettevõtted raporteerivad kasvavat vajadust tööjõu järele.

Elamuehitus oli Norras üks valdkondadest, mis sai 2007. ja 2008. aastal alanud majanduslanguses tugevaima löögi. 2010. aastal toimus suunamuutus. Paljud projektid, mis aastatel 2008–2009 langenud nõudluse tagajärjel külmutati, on nüüd käima lükatud. Statistika keskameti andmed näitavad, et kasv liigub aeglaselt. 2010. aasta esimese kolme kvartali jooksul alustati 14 633 elamu ehitust ning see oli vaid 3% rohkem kui eelneva aasta samal perioodil. Norra üldehitusettevõtete föderatsioon (Federation of Norwegian Construction Industries, BNL) ja Norra ettevõtlike konföderatsioon (Confederation of Norwegian Enterprise, NHO) prognoosivad 2010. aastaks 23 000 elamu ning 2011. aastaks 25 000 elamu ehitust. Madal töötuse osakaal, madalate intressimäärade ootus pika aja jooksul ja olemasolevate elamute hinnatõusu lootus on võtmesõnad selgitamaks ehitustegevuse kasvu eeldamist. Kuid optimism ei seleta seda. 2005.–2007. aasta taseme saavutamiseni, mil iga-aastane ehitusmaht oli üle 30 000 elamu, on veel pikk tee.

Praegusel hetkel valitseb märkimisväärne ebakindlus ärihoonete ehitusega. Norra statistikaasutuse andmed näitavad, et 2010. aasta kolmanda kvartali lõpus oli alustatud 2,6 miljoni ruutmeetri ärihoonete põrandapinna ehitust, mis on üle 19% kõrgem kui 2009. aasta esimese kolme kvartali jooksul. Selline kasv on üllatanud teiste seas ka BNLi ajal, mil töötuse osakaal Norras on langenud ja ärikinnisvara liisingutingimused on tõusnud. Mõningal määral seletab seda uute tehniliste ehitusreglementide kehtestamine juulis 2010. aastal ja et paljud arendajad kiirendasid algatustootlust, päästes seega teises kvartalis valla kunstlikult kõrge elamute ehituse alustamise. Kasv võib näidata ka seda, et uued hooned on varem arvatust olemasolevate hoonete suhtes konkurentsivõimelisemad ning investorite valmisolekut investeerida alahinnatakse selles valdkonnas. BNL ei prognoosi 2010. aastal nähtud kasvu jätkumist 2011. aastal ning ennustab sellel aastal ärihoonete madalat ehitust ja tõenäoliselt ka langust. Üldehituse vallas prognoosib BNL 2011. ja 2012. aastal 3–4-protsendilist kasvu igal aastal pärast kergelt langust 2010. aastal. Käesoleva aasta kasvuprognosis põhineb eeldusel, et valitsus ja parlament kavatsevad järgida 2010.–2019. aasta riiklikus transpordiplaanis sisalduvat suurt algatust.

Allikas:

www.nho.no/oekonomisk-overblikk-nr-4-2010/bygg-og-anlegg-sakte-fremover-article22663-179.html

Suurtele üldehitusettevõtetele, kellega oleme suhelnud, on oluline, et tarnijad oleksid võimelised pakkuma konkurentsivõimelisi hindu, kõrget kvaliteeti, korralikku dokumentatsiooni ja jooniseid ning pidama kinni tarneaegadest. Eesti üldehitusettevõtetele on oluline olla Norra turul kohal kohaliku partneri kaudu. Eeliseks on ka kohaliku norra keelt kõneleva projektijuhi olemasolu.

Olulisimad kategooriad importimisel Eestist

Viimased iga-aastased andmed Statistika keskametist näitavad, et 2009. aastal imporditi Eestist järgmist:

Raud ja teras	7 miljonit Norra krooni
Metallid, välja arvatud raud ja teras:	171 miljonit Norra krooni
Metalltooted:	179 miljonit Norra krooni

Allikas: www.ssb.no/emner/09/05/muh/tab15-03.shtml

Eesti eksportijate võimalused Norras

Norra üldehitusettevõtted on valmis koostööks Eesti metallkonstruktsioone pakkuvate ettevõtjatega ning tarnija või koostööpartneri roll võib olla väikestele ja keskmise suurusega Eesti üldehitusettevõtetele parimaks võimaluseks turule sisenemiseks. Aktiivsus turul on hea.

Konkurentsikeskkond

Peamised eksportijad

Enamik Norra üldehitusettevõtteid tegutseb Norra turul ja lisaks tegutseb sellel turul ka mõni suurem Skandinaavia üldehitusettevõtte. Suurim ettevõtte Veidekke ASA on Skandinaavia turul tegutsev Norra üldehitusettevõtte.

Kohalikud tarnijad

Kohalikke tarnijaid on palju. Enamik neist on väikesed või keskmise suurusega ettevõtted. Palgad kipuvad Norras olema kõrged. Eesti ettevõtetel võib olla kohalike tarnijate ees kulude eeliseid.

Tarbijalojaalsus

Ärisuhted on tavaliselt tugevad ja sageli otsustab kohalik projektijuht, milliseid tarnijaid ja koostööpartnereid kasutatakse. Lojaalsus on sageli kõrge, kuid ettevõtted keskenduvad paljuski teguritele, nagu seda on kvaliteet, hind ja täpsus. Kui Norra üldehitusettevõtted teavad ja on kindlad võimalike tarnijate suhtes, siis on nad avatud hinnapäringute saatmiseks.

Millistel ettevõtetel on suurim turuosa.

	Ettevõtte	Müügi käive MNOK	Töötajaid
1	Veidekke ASA en.veidekke.com/about-us	15 558	5925
2	Skanska Norge AS www.skanska.no/no/Hjelpemeny/Briefly-in-English	9 756	4186
3	AF Gruppen ASA www.afgruppen.com/en/About-AF	5 401	1974
4	Mesta konsern www.mesta.no/nettsted/english	5 261	2507
5	NCC Construction AS www.ncc.no/en/About-NCC	3 269	1194
6	Reinertsen AS reinertsen.com//index.php?c=153&kat=DSL	3 131	1900
7	Kruse Smith AS www.kruse-smith.no	2 610	867
8	Peab Norge AS www.peab.no	2 142	820
9	HENT AS www.hent.no	2 009	398
10	BackeGruppen www.backe.no	1 993	754

Standardid, määrused, toll ja nõuded

Tariifid, määrused ja toll

- *Norra käibemaks on tavaliselt 25%*
- *Keskmaksuamet, välismaksud RF-1199 – Info lepingute, töövõtjate ja töötajate kohta*
- *Norra toll: www.toll.no/templates_TAD/Category.aspx?id=68480&epslanguage=en*
- *Ehitus- ja üldehitustööstuse isikutunnistused (ID-kaardid) www.arbeidstilsynet.no/artikkel.html?tid=79289*
- *Norra Tööinspeksioon www.arbeidstilsynet.no/artikkel.html?tid=79289*
- *Norra Immigratsioonidirektoraat www.udi.no/Norwegian-Directorate-of-Immigration/*
- *Töötervishoid ja tööohutus – veenduge, et järgite Norra töötervishoiu ja tööohutusega seotud standardeid ning keskkonnamääruseid, nagu reostuse standard. Link kliima- ja reostusametkonna kodulehele www.klif.no/no/english/english*

Tööstusstandardid

Riiklik ehitustehnoloogia ja -töökorraldusamet toimib ühenduslülina Kohalike omavalitsuste ministeeriumi, ehitustööstuse ja avalikkuse vahel. Amet annab valitsusasutustele parema ülevaate teemadest, mis mõjutavad ehitustööstust ja julgustab koostööd tööstuse ja avaliku sektori vahel. Amet vastutab riiklike ehitismääruste kohaldamise ja tõlgendamise eest, lisaks on ametil volitused kohaldada ehitustööstuses tsentraliseeritud heakskiidusüsteemi projekteerijatele, ehitajatele või revidentidele. Amet vastutab ka riiklike ehitismääruste kohta juhtnööride ja informatsiooni andmise eest. Lisaks korraldab amet koolitusi, et anda tugev baas määruste kontrollimiseks või lihtsustamiseks.

Olulised standardmäärused

Planeerimis- ja ehitusseadus www.lovddata.no/cgi-wift/ldles?doc=/all/nl-20080627-071.html

Määrused tehniliste nõuete kohta üldehituses www.lovddata.no/ltavd1/filer/sf-20100326-0489.html

Määrused ehitiste kohta (ehitistealased määrused) www.lovddata.no/ltavd1/filer/sf-20100326-0488.html

StartBank

Kasulik on investeerida vajalikku registreerimisdokumentatsiooni, nagu StartBank, ja registreerida end välisettevõtteks Norras. Siiski jäävad need kulud alla 10 000 Norra krooni. Mõistlik oleks ka kaaluda kohalikku äripartnerit, kes aitaks Norra turule siseneda.

Turustuskanalid

Eesti toodete maine

Üldiselt on Eesti ja Eesti toodete maine Norras hea. Viimastel aastatel on Norra ja Eesti vahelised kahepoolsed suhted süvenenud ja tugevnenud ning arenevad jätkuvalt positiivselt. Norra on üks suurimaid rahvusvahelisi investoreid Eestis, mis koosneb keskmise suurusega investorite grupist. Eksport Eestist Norrasse: 2,711 miljardi Norra krooni eest (2008). Import Eestist Norrasse: 965 miljoni Norra krooni eest (2008).

Allikas: www.landsider.no/land/estland/fakta/bilaterale/

Kaaluda tasub turule sisenemise strateegiaid / tegevusi, mis aitavad saada tarnijaks

- *Sõlmige Norra esindaja/äripartneriga leping*
- *Registreeruge StartBANKis*
- *Registreeruge välisettevõttena Norra äriregistris*
- *Hankige vastav sertifikaat, nt ISO 9001*
- *Võimalike kohalike klientide tuvastamine kohaliku äripartneri või kohaliku töötaja kaudu*
- *Kontakteeruge sobivate klientidega konsultatsioonifirma või oma töötaja abil*
- *Kohtuge võimalike partneritega Eesti-poolse juhtkonna ja kohaliku konsultatsioonipartneri või kohaliku töötaja tutvustamiseks ning läbirääkimisteks*
- *Kokkulepe/müügileping Eesti juhtkonnaga, vajadusel kohaliku äripartneri või kohaliku partneriga Norras*
- *Kohaliku lepingupidaja olemasolevad kontaktid*
- *Tsentraliseeritud heakskiit — projekti tegemise eest vastutamiseks peab üldehitusettevõtte saama ehitajana kohaliku heakskiidu. Selleks tuleb esitada taotlus kohalikule omavalitsusele. Kui selline heakskiit antakse, saab tavaliselt pärast kolme korda esitada taotluse Riiklikule ehitustehnoloogiale ja -töökorraldusametile Norra riiklikku tsentraliseeritud heakskiidu saamiseks*

Tõhusaks turundamiseks kasulikud sündmused ja messid

Bygg Reis Deg, Lillestrøm (Oslost väljas) 19.10.2011 – 23.10.2011 www.byggreisdeg.no/en/

Avalikud pakkumised

Uute metallkonstruktsioone pakkuvate ettevõtetenä võib olla avalikel pakkumistel osalemine keeruline dokumentatsiooni ja vastutuse tõttu. Parim viis võib olla töötada avalikel pakkumistel koos suurema üldehitusettevõttega.

Lingid ja valdkonna kontaktid

StartBANK

Norra Üldehitustööstuste assotsiatsioon (Norwegian Construction Industry Association, Byggenæringen landsforening, BNL) rajas ehitustööstuses üldise kvalifikatsioonimeetme StartBANK. Selle kvalifikatsioonisüsteemi väljatöötamisel on koostööd tehtud Norra ametiasutustega. Registreerimismaks on 5000 Norra krooni (sh KM) aastas (ettevõtete puhul, kelle käive jääb alla 10 miljoni Norra krooni aastas, on aastamaksuks 2500 Norra krooni (sh KM)). See sisaldab kuni 40 toote- ja/või teenusekategoriat registreerimist. Heakskiit kehtib tavaliselt 12 kuud ja heakskiidu jätkamiseks tuleb seda uuendada enne kehtivuse lõppemist. Tarnijate registri eesmärgiks on ainult heaks kiidetud usaldusväärsete osalejate kaasamine ehitus- ja tsiviilehitustöösse, seega võimaldades osalejatel võistelda võrdsetel tingimustel.

StartBANKi kohta info.startbank.no/en/Norway/our-sectors/construction/

Registreerimine: info.startbank.no/en/Norway/our-sectors/construction/StartBANK-for-suppliers/registration/

Norra Üldehitusettevõtete föderatsioon (Federation of Norwegian Construction Industries, BNL)

BNL asutati 1997. aastal. BNL on suurim ehitusmaterjalide tootjate, oskustöölise ettevõtete ja tsiviilehitusettevõtete organisatsioon Norras. Föderatsioon pakub liitunud ettevõtetele ja ühingutele teenuseid ja lepinguid äripoliitika, tööandja küsimustes ja rahvusvahelistumise küsimustes. BNL on asutamisest alates turustanud üldehitustööstust Norra ühiskonnas. BNL esindab 4209 eraettevõtet, milles töötab kokku 73 500 inimest. BNL kuulub ka Norra ettevõtluse ja tööstuse konföderatsiooni (Confederation of Norwegian Business and Industry, NHO), mis on Norra domineeriv ettevõtlusorganisatsioon. www.bnl.no/article.php?articleID=577&categoryID=386

Riiklik ehitustehnoloogia ja -töökorraldusamet

Vaadake informatsiooni tööstusstandardite alt. Link www.be.no/beweb/english/englishtop.html

Põhilised üldehituse ja ettevõtluse meediakanalid

www.bygg.no	Üldehitustööstuse ühine veebikeskkond
byggmesteren.as	Põhiliselt üldehitustööstusele suunatud ajakiri
www.tu.no/bygg/	Üldehituse osa tehnikaajakirjas
www.dn.no	Üldine ärileht

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS)

Registrikood 90006006

Lasnamäe tn 2, Tallinn 11412

Tel: 6279700, faks: 6279701

eas@eas.ee

www.eas.ee